

Д-р АТАНАС ФІГОЛЬ

ДУМКИ

про сучасний стан Пластового Руху

*Доповідь на звичайній сесії ГПП в Кіберсфельдені
3./4. 9. 1949.*

М ю н х е н 1 9 5 0

ПЛАСТОВЕ ВИДАВНИЦТВО „МОЛОДЕ ЖИТТЯ“

Про сучасну ситуацію Пластового Руху — зокрема Сеніорату — довелося мені говорити на відправі Сеніорату в Миттенвальді 13/14. 8. 1949, на Пленумі ГПР в Кіферфельдені 3/4. 9. 1949 і висловити їм на письмі, як голос в дискусії, на першій пластовій конференції в Торонто 3/5. 9. 1949. Засадничі думки цієї статті були сформульовані в останнім пленумом ГПР як обов'язуючі напрямні в СУП; відповідна постановова звучить:

- a) існує пластовий світогляд, що спирається на релігійності й патріотизмі,
- b) пластовий світогляд не може бути супремативний ніякою партійно-політичною доктриною,
- в) патріотизм у Пласті спирається на любові до Бога, Батьківщини, природи й життя.

Тут щераз ці думки впорядковую, доповняю і, пропущавши менш суттєві речі, віддаю для загального користування як основу для дискусії на ці теми.

НА ЧЕРГОВОМУ ЗАКРУТІ

Сьогодні вже немає сумніву, що один етап нашого пластового шляху закінчується на наших очах, відходить до історії. Починається нове, невідоме майбутнє. Стільки разів — навіть підсміхаючись — ми говорили на наших з'їздах, конференціях і відправах в Європі: "... Це, мабуть, вже останній раз зустрічаємося...", а минали місяці, й ми збиралися знов на іншому місці, при новій ватрі, при нових нарадах. Сьогодні „мабуть, вже востаннє в Європі“ звучить інакше, серйозніше... Ми знаємо, що ми тут — це вже тільки частина. Багацько з нас уже там, за морями, розсипані по світі! Вже на нових континентах, в нових умовах збираються наші друзі на Велику Раду, а багато з них розпаловатимуть — як довго?! — ватру самітників, або, як їх назвав найбільший наш „самітник“ Оріон — „пластунів великого віддалення“.

ПОГЛЯД НА ПРОЙДЕНИЙ ШЛЯХ

Ця межова ситуація зобов'язує нас до чергової застанови. Дотеперішні конференції пластового Сеніорату й діяльність на протязі останніх чотирьох літ не тільки нав'язали нитку перерваної традиції до перших зв'язків сеніорського руху в Галичині в 1930-их роках, але теж у значній мірі спричинилися

до осягнення певного ступеня організаційного оформлення, як теж дали перші висліди й досвід в шуканнях змісту. Чи можемо бути вдоволені з вислідів нашої дотеперішньої праці? — З нашої загальної праці — коли взяти до уваги умови дії — можемо сказати: так! (зокрема, коли порівняємо працю, висліди, стан і „старт до нового“ інших наших громадських організацій і рухів), але коли йдеться про сам Сеніораг, про сеніорський рух як окреме явище, як вислідну довголітнього виховного пластового процесу, ... то — з рукою на серці! — немає багато причин для вдоволення. Забагато в нас „пересічного“, подекуди аж „нижче пересічного“!!! Забагато „сеніорського філістерства“, як підмічує дехто з-поза Пласту! Ми не знайшли своїєї постави у відношенні до цілого ряду суспільних, наших внутрішніх громадських явищ. (Маю на думці не теоретичне з'ясування постави, але **поставу в практиці**, в конкретній життєвій ситуації. В теорії маємо чудову книжку Ю. Старосольського „Велика Гра“, але порівняйте поставу неодного з нас до реального проблем особистого і громадського життя!) Ця фатальна „пересічність“ може представитись в дещо кращому світлі, коли брати її релятивно, — в порівнянні з „пересічним типом“ інших громадських середовищ чи загальним пересічним українським типом сучасности. Але така „потіха“ аж ніяк не може нас **вдволити!** Ця дуже велика **недосконалість** нас як вислуду виховної пластової праці: **людина характеру й громадських чеснот** має дуже далекойдучі наслідки й для конкретної сучасної пластової виховної роботи серед молоді (пластовий рух — як первісний самовиховний молодняцький рух), і для дальшого майбутнього сеніорського руху як окремого явища в нашій суспільности. Це основне пізнання ані не є проявом будь-якого песимізму чи розчарувань, ані не провадить до будь-яких „песимістичних“ висновків. Існує в нашому загальному пластовому русі передумова, яка зовсім виключає такі думки. Це незаперечне, вічно живе почуття питомої світоглядіві пластуна **снаги** (тенденції) до **змагу** (внутрішнього й зовнішнього) за „*краще*“! Як довго існує ця передумова, ані до будь-яких розчарувань. Ситуація, в якій знайшовся наш пластовий рух сьогодні, а сеніорський зокрема, може бути використана нами тільки як черговий товчок до дальшої дії, до дальшого змагу, до дальших шукань! Постійно активна постава й постійна форма **шукань** (в тому й поширене знання пластування!) нашого руху кличе до **індивідуальної ініціативи**, щоб „приписи“ (організаційні, діяльностеві) родилися з живої дії, а надавані згори форми не приймалися як шаблони. Маючи на думці ці засадничі ствердження, перейдім до розгляду сеніорської проблематики.

СЕНІОРСЬКА ПРОБЛЕМАТИКА

Сеніорська проблематика — на мою думку — існує постійно як щось вічно живе, актуальне, до чого можна й треба забирати становище, над чим заєдно треба дискутувати... Очевидно, маю тут на думці не ялові дискусії над теоретичними підставами „пластового світогляду“, ведені без відповідного зглиблення, у формі трафаретних рефератів і т. п., але дискусію, з'ясування постави до вічно актуальних, змінливих ситуацій конкретного життя. Тому дальші міркування — хоч їх будемо вести на основі прийнятого й вже у нас виробленого поділу сеніорської проблематики на протязі існування Сеніорату від 1930 року донині — то це повинна бути для нас тільки вихідна точка для спрямування нашого зору на актуальні проблеми дня.

Вже з Карльсфельду, від реферату Я. Рака, тягнеться „клясичний“ поділ праці Сеніорату на „в Пласті“ й „поза Пластом“. Відроджений Пластовий Рух на еміграції, в умовах останніх чотирьох літ, шукав практичного здійснення змісту сеніорської праці, устійненої в її основних принципах уже на самих початках (1930) в цих обох площинах. Вправді останні роки були назагал пригожими для організаційної роботи, але вони були в засаді **анормальні**, і тому реалізація змісту праці вимагала постійно брати до уваги ці специфічні умови. Можна спорити, оскільки ці умови були корисними, а оскільки шкідливими. (На цю тему, в площині виховної праці серед юнацтва, пише Т. Горохович в „Сьогочаснім і Минулім“, ч. 1/2:49). Я маю відвагу твердити, що вони були рішуче корисними для „дозрівання“ сеніорського руху; такий стан „пізнання“ (самопізнання), як його досягнув Сеніорат, вимагав би в „нормальних“ умовах куди більше часу. Важно тільки це „пізнання“ (досвід) використати в цілій послідовності й не зупинятися на перших зроблених кроках.

ЛИЦЕМ ДО ПЛАСТОВОЇ ДОМІВКИ

„Лицем до пластової домівки“ — так можемо окреслити перший комплекс сеніорської проблематики. Ми вийшли з пластового дому й пов'язані з ним цілим рядом не тільки формальних організаційних ниток, але передовсім чуттєво — спогадами й переживаннями юнацьких літ. На останній Великій Раді Сеніорів 17 квітня 1949 р. в Цуффенгаузені цей факт стверджено в резолюції: „Пласт — це організація **молоді** для всестороннього патріотичного самовиховання і **організація вихованих у ній громадян**“. Життєва практика останніх літ виявила кочечним розмежувати самовиховну організацію молоді від пластового Сеніорату куди виразніше, як це було досі. Знесено розподіл сеніорів на сквастмастрів

і „звичайних“ сеніорів. Сьогодні кожний пластунок по закінченні 25 літ може добровільно вступити до Сеніорату й бути його звичайним членом. Це об'єднання наступає на основі пластового світогляду й пластової постави для реалізації пластових засад в особистому й громадському житті.

СПЛАТА ДОВГУ СУПРОТИ ПЛАСТОВОГО ДОМУ

З особливим притиском треба підкреслити в останньому реченні: „в особистому житті“! Ця вимога ставить нас на зовсім іншу площину в порівнянні з усіма іншими громадськими організаціями й товариствами і зближає нас в принципі до типу ордену чи інших організацій, де члени об'єднують на основі визнання спільного світогляду, з якого випливає питома постава до всіх життєвих явищ і ситуацій. Для нас сьогодні вже поза всяким сумнівом, що такий пластовий світогляд існує. В „Сеніорській Ватрі“ ч 1/49 читаємо: „...розглядаючи Пласт як рух, як духову течію з зародками власного оригінального й одноцілого світогляду, який і нації, і всьому людству, що переживає глибоку кризу, може принести нові вартості, дати нові основи для тілесного й душевного оновлення людини, — домогли йому оформитись і стати діючою силою як свобідній „пластовій філософії“, — з вірою в кращий майбутній світ і краще людство, гідне свого імени..“ (І. В. Манастирський) — ось завдання, що виринає перед Сеніоратом.

Шукання і оформлення пластового світогляду — це не тільки сплата довгу супроти „пластового дому“, з якого ми вийшли, але це й невідклична вимога нашої організованої постави супроти всіх явищ громадського життя. На мою думку, оформлення такого світоглядного пластового руху потрібне нам без огляду на те, якими шляхами розвиватиметься Сеніорат інших народів, відомий під назвою „олдекавтизму“. Ми знаємо, що наш сеніорський рух — чи не перший і тому не може оглядатись на початкуючі кроки інших як на приклад. Це раз. А друге: Сеніорат мусить заступити нам ті різні форми громадського життя інших народів, в яких в ім'я добра нації нівелюються різні соціальні, релігійні, партійно-політичні різниці. Сеніорський рух, опертий на пластовому світогляді, має всі можливості відіграти велику позитивну роллю в тому напрямі. Важно отже, щоб світоглядове вироблення сеніора як одиниці стояло на відповідній висоті. Я думаю при тому рівночасно — як річ самозрозумілу, — що й вчинки сеніора мусять тоді бути згідні із засадами того світогляду. Так отже це є перше й фундаментальне наше зобов'язання в комплексі питань: „Лицем до пластової домівки“!

ЗАБЕЗПЕЧИТИ ТЯГЛІСТЬ РОСТУ ПЛАСТОВОГО РУХУ

Пластовий світогляд вимагає від нас дальшого самовдосконалення, підвищування особистих вартостей, реалізації в житті українських людей справді великого характеру! Ми знаємо, що чим більше буде таких одиниць, тим кращою, сильнішою буде спільнота. І можемо назвати наш рух так довго живим і „вічним“, як довго існує й існуватиме в рядах нашого руху постійний змаг одиниць за вищий, кращий моральний рівень. Однак ми люди — недосконалі. І хоч сеніор повинен бути взірцем для юнака, — на жаль — він буває часто дуже лихим взірцем. І тому, коли другим фундаментом обов'язком сеніора в комплексі питань „лицем до пластової домівки“ є **забезпечити тяглість росту Пластового Руху** через виховну працю серед юнацтва, то в засаді доступ до виховної праці повинні б мати тільки вибрані одиниці. Тут ідеться не тільки про моральну вартість виховника — це, очевидно, в першу чергу, — але теж про фізичні дані і певне знання, потрібне для пластової виховної роботи, як теж про вроджене, а іноді набуте і свідомо розвинене замишування до такої праці. (Яким повинен бути пластовий виховник, про це тут не будемо говорити). І ось з цих міркувань проведено в нас остаточний розподіл між виховними уладами юнацтва (новаки, юнаки, старші пластуни) і Сеніоратом; ці три виховні улади працюють під керуванням Булав: Команданта Пластунів і Командантки Пластунок; обі Булави мають обов'язок дбати про вибір і вишкіл, покликування і звільнювання пластових виховників у всіх уладах і на всіх щаблях; джерелом, з якого вони беруть людський матеріал на виховників, є очевидно Сеніорат; тільки сеніори - виховники в активній службі мають безпосередній стик з юнацтвом, носять пластовий однострій і т. ін., тільки вони зливаються в **одно** з тими трьома уладами. Очевидно, на рідних землях і в стабільних умовах життя провести цю засаду не було б тяжко. При несамовитій реєсиції по цілому світі не можемо трактувати її ригористично й формалістично. Але вона **обов'язує!** І хоч кожний сеніор на новому місці осідку **повинен започаткувати** пластову виховну роботу, то нехай пам'ятає про велику відповідальність і зобов'язання супроти Руху. Також хай не забуває нашого досвіду, що попереду треба підібрати (виховати) вояки, вояки, вояки, і аж тоді йти на „масівку“; це передовсім стосується праці серед старшого юнацтва й старшого пластуна.

ПРАКТИЧНА ДІЯ

Ми не будемо далі розглядати в деталях всіх питань, зв'язаних з пластовою виховною ділянкою: методів організації і змісту виховної праці, відношення до чужих скавських

організації і т. ін. Це завдання Булав. Обов'язком кожного сеніора є прийти з поміччю в усіх тих справах і дати допомогу й свій більший чи менший досвід в цих питаннях. Справа відношення до чужих скавтських організацій, нормована окремими рішеннями ГПС, мусить бути трактована індивідуально в кожній країні; головні засадничі напрямні ГПС виробила й розіслала всім проводам. Неостаннім обов'язком Сеніорату є забезпечити матеріальну сторінку Пластового Руху як цілості!

ЛИЦЕМ ДО ГРОМАДЯНСТВА

Лицем до громадянства — це друга обширна ділянка виву сеніорської праці. Ділянка, на якій зроблено тільки перші кроки. Вже сам факт, що в пластове виховне життя молоді включається тільки частина пластового Сеніорату, ясно говорить, що властиве поле праці Сеніорату як цілості є громадська праця, і то на всіх ділянках. Сказано вже: на цьому полі робимо перші кроки і організаційно, і щодо змісту, оглядаючись на олдскавтизм в інтернаціональному аспекті. Алеж він — відомо — робить перші кроки, як ми в 30-их роках; тому нам дуже важливо використовувати його як інтернаціональний форум, а зрештою іти власним шляхом. Бо завдання в нас ширші. Ми мусимо заступити ті форми громадського, товариського, культурного, а навіть політичного життя, які існують у народів з великою державною традицією, а яких у нас немає.

Не зашкодить повторити: і в цій ділянці праця одиниці над своїм самовдосконаленням є основним обов'язком сеніора. Очевидно, — не юнацькими методами, але практичною реалізацією того, що ми називаємо елітою. Основною характеристикою еліти не є походження, майно чи освіта, а глибока внутрішня потреба вимагати від себе більше, як пересічна людина (Ортега і Гассет). Така внутрішня потреба родиться з основних заложень пластового світогляду і є питома кожному справжньому пластунові. В цей спосіб в Сеніораті твориться середовище великого морального напняття, а вагу і конечність існування таких середовищ для нації не приходитьсь на цьому місці доводити.

Вже на вступі зазначено, що ми вповні свідомі, як багато нам бракує до створення такого морального середовища. Багато у нас трапляється прикрих подо характеру явищ. І тільки безспірний факт, що в нашому середовищі є постійне намагання підвищувати себе якісно, виелімнювати негативний елемент, творити атмосферу шукань і високого духового напняття, може бути запорукою, що такі осередки чи одиниці — це явище проминаюче. Я не знаю — поза релігійною сферою — середовищ, які б подібно намагалися підвищувати внутрі-

пню вартість своїх членів, як це робимо ми. Хоч і як банальним може видаватися комусь заклик: **починаймо кожний від себе самого**, то для підвищення вартості нашої організації я не бачу іншого виходу; бо організація — це сума одилиць; від характеру одиниць залежить сила організації! Велика користь для одиниці з приналежності до середовища елітарного типу, зокрема в час великих криз і життєвих замань. Роки, що перед нами, — важкі. Мусимо затіснити наш духовий зв'язок.

Одначе втримати сеніорський рух в організаційних рамках можна тільки організуючи сеніорів до **конкретної** роботи. Тільки при спільній праці **живаються** люди. А ми знаємо з досвіду наших матірніх куренів, що значить це життя спільних гуртів. Навіть довші літа розлуки не в силі розірвати тих звен співжиття! Одною такою — безперечно найкращою, бо безпосередньо зв'язаною зі спогадами юнацького пластування — ланкою праці є пластова виховна робота, про що ми вищерпно говорили в розділі „Лицем до пластової домівки“. З погляду громадської праці можна тут ще тільки для ясності зайвий раз підкреслити, що для нас другорядним стає сквітінг, а навіть змушені будемо, може, тут і там зрецигувати з нашої пластової форми, якщо тим треба буде рятувати зміст пластової виховної роботи. Але в цій справі не можна поступати за шаблоном. Треба тонко пристосовуватися до обставин, які в кожній країні будуть інші. При тому не забуваймо, що успіхи нашої виховної роботи в повній мірі залежні від **громадського** і **політичного** стану нашої еміграції взагалі. З цього погляду бачимо, як конечно потрібно, щоб 100% активно ангажувалися в громадському житті всі сеніори, які не працюють безпосередньо як пластові виховники. Тільки впорядкованість і інтенсивність громадського життя дає нам **найкращу передумову виховної роботи**. Цього хіба пояснювати не треба!

ДІЛЯНКИ ГРОМАДСЬКОЇ ПРАЦІ СЕНІОРІВ

Сеніори, не зайняті безпосередньо пластовою виховною працею, можуть присвятити себе культурній, господарській, політичній, релігійній діялкам, поступаючи завжди згідно з **засадами пластового світогляду**. Це і буде виконання суспільної функції пластового Сеніорату: **реалізувати пластові засади шляхом активізації своїх членів у суспільно-громадському житті**.

В культурній діялці проблема зосереджується коло створення „духового українського дому“. Це особливо друковане слово, туга за яким зростає серед розселених по світі. Плинується розбудова пластового видавництва і друк поважних речей, які могли б заспокоїти духовий голод наших емігран-

тів. Розбудовується сітка кольпортерів і представників нашого видавництва по цілому світі. В допомогу цій справі повинні включитися в більшій або меншій мірі — **бодай** як відборець, передплатник — усі сеніори без винятку. Ми згадуємо тут виданичий відтинку, який ми спільно думаємо організувати і розбудовувати. Очевидно, існують і інші відтинки культурного фронту, де працюють наші друзі меншими скупченнями.

Однобокість нашої нації, а еміграції передовсім, яка характеризується майже повним браком розбудови економічного життя, є наявна. Не може успішно діяти **політична еміграція** без мінімальної фінансово-господарської бази. На цьому відтинку у нас жахливі занедбанія, і поле це лежить вповні облогом. Думаю, що до організації щадниць, позичкових кас, господарських об'єднань, підприємств, включно з господарською надбудовою у формі банку можуть і повинні якнайінтенсивніше включитися сеніори. При тому я думаю не про індивідуальне включення поодиноких членів, без змоги порозуміння, координації і планування. Навпаки, мені здається, що тут ми могли б стартувати до спільної, продуманої акції, по-дібно як на видавничому відтинку.

ПОЛІТИКА

Наш клич „лицем до громадянства“ не може обмежуватися тільки до деяких **вибраних** ділянок нашого життя. Ми мусимо знайти наше відношення і включитися до **всіх** проявів громадського життя. І тут не втекти нам від **засадничої** справи — до якої ми постійно підходимо ще зі своєрідним страхом — від **політики**. Думаю, що зайво звертати увагу друзів, що це слово вжите тут у значенні всеобіймаючого завершення громадського життя, а не як партійно-політична діяльність одного точно окресленого напрямку. Питання створення одного політичного центру, питання його дії і сили, питання координації у всіх інших ділянках (УНРада, УГВР, Союз Українців Закардонном), відношення до проявів життя на Батьківщині, ... чи можуть ці питання бути байдужими для людини, яка має претенсію носити горде ім'я **громадянина**? І пригадаю: „...Сеніорат — це (добровільна) організація вихованих у Ілліаді **громадян!**...“, громадян, які ще й творять тепер **політичну еміграцію**. Я думаю, що Сеніорат дозрів вже вповні до того, щоб розглядати це питання в цілій ширині!

БУТИ ВІРНИМ УКРАЇНИ

Реалізацію другої частини першої точки присяги: „бути вірним Україні“ — вбачаю в розв'язці **основної проблеми**, себто в безупинних намаганнях **розв'язати** проблему:

як нам, що отинилися, без ґрунту*, поза кордонами Рідної Землі, як нам скитальцям на цілому ґлобї зберегти і далі розбудовувати українську душову державу як передумову інґарнації України в колї держав вільних народів світу?!

Членами цієї духової держави ми вже є — причалености до неї і внутрішнього наказу діяти згідно з її вимогами ми вже ніколи й ніде не зможемо затратити ані вирвати з нашої свідомости.

Створення і вдержання власної держави здійснюється в різних ділянках: релігійній, політичній, культурній, господарській, соціальної, мілтарній... Це вислід цілого ряду відомих і невідомих, внутрішніх (наших!) і зовнішніх (чужих!), корисних (позитивних) і шкідливих (негативних) факторів, що їх треба врахувати й притягнути до розв'язки проблеми.

Приставаючи до розв'язки поставленої проблеми, важно:

1. щоб відомими, тобто усвідомленими були по змові всі фактори,
2. укріплювати наші позитивні й використовувати всі чужі, прихильні для нас чинники,
3. нищити всі власні й чужі негативні впливи.

Придержуючись цих напрямків і при гармонійнім схопленні цих чинників, можна сподіватися оптимального успіху.

Що вирішним в цьому складному питанні остаточно буде материк — Рідні Землі, не підлягає сумніву. Про те, як тісно мусить бути пов'язана еміґрація з Рідним Краєм, тільки пригадаю. Наша поміч Краєві тим краща й тим видагніша, чим краще розв'яжемо наші „скитальчі проблеми“, чим основніше й пляновіше підйдемо до виконання наших обов'язків як політичної еміґрації, чим зручніше використаємо всі нагоди, що їх дає нам побут серед цілого ряду вирішних сьогодні й у майбутньому держав-націй...

СУЧАСНИЙ СТАН НА СКИТАЛЬЩИНИ

Наш сучасний стан на скитальщині у поодиноких ділянках відомий. В деяких з них ми живемо в постійно зацальних хронічних станах повної декомпозиції останніх років — напр., внутрішня, партійно-політична, частинно теж релігійна ділянка. В деяких немає вже довший час свіжого, оживляючого подиху — напр., культура. В інших повний застій, а то й взагалі не започаткована праця, напр. господарська, міжнародні зв'язки... В цих всіх ділянках діють — чи, висловлюючися більш стисло: могли б діяти — поодинокі люди чи більш гурти. Одначе вони дуже часто незгармонізовані, зі сліпою ненавистю чи іншими комплексами психічних ураз до себе взаємно, через те вислди в цих всіх ділянках у нашому загальному національному білянсі малозначні, навіть гірше

— вони маліють. Процес „атомізації“ — типове явище емігрантщини, несамовиті „болі“ відосередніх спротивів при всіх спробах з'єднання, при всіх намаганнях створення центру й вищих центральних проводів... це прекрасне підсоння для діяння чужих, ворожих агентур. А прагнути нам до концентрації сил конечно, бо ж відомо, що при з'єднанні суспільних організмів, починів чи взагалі духових і матеріяльних суспільних енергій — вислідна є значно більша, ніж звичайна аритметична сума величин поодиноких складників!

Коли ми уявимо собі — для кращого взаємного зрозуміння — що всі ці вище згадані ділянки суспільного життя пробігають „горизонтально“, тоді ясною буде думка, що пекуче конечними є для нас світоглядіві, ідеологічні „рухи“, які б не тільки діяли „горизонтально“ в тих поодиноких площинах, але теж і „вертикально“ пронизували всі ті площини згори вниз. Ще інакше може висловити цю думку так: потрібні нам середовища, гурти людей, які в своїй дії мали б одне-одиноке найвище мірило: ідею цілості. Такий підхід до громадських справ заперече всяку партійну чи групову ексклюзивність, вимагає тонкого розуміння толеранції і її практичної реалізації, змушує до глибокого пізнання усіх проблем — поруч плекання сильних емоційних настанів, а передовсім береження чітких моральних канонів, якими керуватися мусить ціле внутрішнє громадянське життя.

БОРОТЬБА ЗА СВИТОГЛЯД

Я свідомий, що висловлюю думки, які в початках націоналістичного руху на Західних Землях були дуже непопулярні й відкидалися в принципі. Тоді націоналістичний рух (підкреслюю: рух) як нова політична віра окрилював наші, тоді майже виключно юнацькі, пластові ряди. З рядів Пласту виїшла величезна більшість провідного кадру націоналістичної організації. Тоді націоналізм сприймався як духове течія, яка вносила нове й свіже в усі ділянки нашого життя, не тільки в політику, але й менше в літературу, мистецтво, педагогіку і т. д. Ми почували в ньому силу нового всеобіймаючого струму, ми сподівалися в ньому знайти новий світогляд. Здавалося, що Пластовий Рух зможе злитися з новою течією. Світоглядівих різниць в перші роки кристалізації націоналістичного руху загал пластунів (тоді переважно молодь) собі не усвідомлював. Але з хвилиною переімени націоналістичного руху в політичну організацію і формального розв'язання Пластового Уладу Пластовий Рух пішов своїм власним „пластовим шляхом“ і дальше розвивався самостійно („Вогні“), навіть в час найбільшого („105%“) посилення націоналістичного руху.

Сьогодні для нас немає найменшого сумніву, що поруч

організаційних форм Уладу ми зберегли Пласт теж як і духову течію в нашому громадському житті. Коли сьогодні — на жаль — маємо кілька взаємно себе поборюючих — іноді з незвичайною гостротою — націоналістичних течій, націоналізм став поняттям неоднозначним, передовсім для окреслення характеру партійно-політичних угруповань. При тому морально-світоглядові заложення націоналізму, їхня кристалізація і вдосконалення зійшли на другий план.

Натомість — після майже сороклітнього існування — Пластовий Рух — це не тільки виховна ідея і метода, не тільки рух юнацтва; сьогодні Пластовий Рух — це також виховані громадяни, об'єднані спільним світоглядом, рішення реалізувати пластові ідеї і методи дії в нашому громадському житті. Очевидно, ми мусимо бути свідомі початків і небезпек, які нам грожуть в дальшому розвою. Але в ім'я творення гуртів і середовищ з таким „універсальним масштабом дії“, як з'ясувано вище, середовищ з такою постійною тенденцією підвищувати свій моральний потенціал, як це ми обсервуємо й хочемо вдержати в Пласті, — гуртів так необхідно потрібних для реалізації духової, а в дальшу чергу й реальної української держави, — не вільно нам ні на один мент не тільки послабити нашої роботи чи ізза тяжких зовнішніх обставин чи внутрішніх конфліктів „демобілізувати“ наші ряди, навпаки: наказ хвилини — зміцнити як формально-організаційно, так і ідейно-змістово те українське середовище, яке змагається за реалізацію пластового світогляду в нашій суспільності.

ДРАЗЛИВЕ ПИТАННЯ

Дехто звертає мою увагу, що заторкнуті вище проблеми не повні й достатньо глибоко та всесторонньо не з'ясовані. Зокрема — начебто — мої міркування про націоналізм могли б дати притоку до загострення політично-партійних антагонізмів на терені Сеніорату.

Немає сумніву, що заторкнута проблема відношення націоналізму — а втім не тільки націоналізму, але й усіх інших світоглядових чи політичних течій та ідеологій — до пластового світогляду вимагає окремого розгляду.

Маю відвагу пустити в світ мої думки в такому недосконалому вигляді тільки тому, що я вірю в наше пластове вироблення, в наше інстинктивне відчуття (якщо вже не в раціональне розуміння), що критики й дискусії нам не тільки не треба боятися, але що вона konieczна, щоб не загинувала моральна атмосфера нашого громадського життя, щоб у нових тяжких змаганнях нашої спільної думки ми чимраз більше наближались до джерел істини. Важно тільки, щоб мотивом критики не була злоба, ненависть чи інші негативні комплекси,

але охота виявити помилки, й то в першу чергу свої, при великій моральній „суверенності“ признати слупність і заслуги противників, а передовсім при постійній увазі на основний імператив—я боюся висловити його банально й легкодушно, але не знаходжу іншого вислову — це імператив любови правди. Я стараюся—хоч, може, й як недосконало — підійти до того типу дискусії. І тому, не лякаючись, що мої думки викличуть будь-які негативні забурення в наших рядах, дозвольте вже доповнити й закінчити мою думку про націоналізм і наше відношення до нього.

ОСНОВНА ТЕЗА

Мущу повторити: немає сумніву, що сьогодні націоналізм не тільки в чисто теоретичній площині, як поняття, став мно-гозначним. Як політична ідея він оформився організаційно теж многозначно. „Я вважаю себе націоналістом, але не знаю, чи існуючі націоналістичні партії мене таким признають...“— говорив В. Янів на Пластовому Конгресі 1948 р. Тому розгля-дати наше відношення до націоналізму взагалі, як такого — на мій погляд — неможливо. Треба його уточнити й у кожнім конкретно уточненім віді його окремо розглядати. Тоді наше ставлення до нього буде дуже просте: він не може заперечу-вати фундаментальних засад нашого Руху. Цю думку можна висловити загально:

НІЯКА ПАРТІЙНО-ПОЛІТИЧНА ДОКТРИНА НЕ МОЖЕ СУПРЕМУВАТИ НАШОГО ПЛАСТОВОГО СВІТОГЛЯДУ!

Це головна теза для практичної розв'язки нашого відно-шення в ділянці, перед якою ми ще донині постійно утікали — в політиці! Не можуть бути співзвучні з нашим рухом політичні чи світоглядові доктрини, партійні організації чи політичні світогляди, які — в теорії чи в практиці — заперечують віру в Бога, моральний закон, особовість людини, спираються на будь-яких негативних засновах: ідеї насиль-ства, злочину чи аморальности і т. д. Це все суперечить пластовому світоглядові. *Старий пластун і пластун-се-ніор можуть належати до будь-якої політичної партії від умовою, що теоретичні засновки й практика тієї пар-тії не заперечують пластового світогляду.*

Чи не єдиним основним елементом, на якому опирається пластовий світогляд, є **любов**: любов Бога, любов Батьків-щини, любов природи, любов життя, і з цього фундаментального джерела пластун спроможний на найбільші жертви для України. З цієї праоснови ми черпаємо силу для нашого життєвого

оптимізму, для боротьби з кожним ворогом наших найвищих духових і матеріальних цінностей. Як хочете, можете назвати це „пластовим націоналізмом.“ Але назва тут другорядна справа. Найкраще обійдемося в цьому випадку без всякої номенклатури.

КІНЦЕВІ ВИСНОВКИ

Протягом останніх чотирьох літ відродженого Пластового Руху майже не стрічаємо думок чи виразних виступів, які заперечували б цю основну тезу. Можна сказати, що на протязі цілого часу на відтинку пластової роботи — всупереч нашій приналежності до різних політичних партій, всупереч локальним недомаганням у виробленості наших членів — ми зуміли зберегти цю засаду.

Чи ж не мали б ми провести в широкім громадським житті того, до чого пластуванням в юнацтві готовився кожний з нас: бути добрим **громадянином**?!
Закінчую ці мої думки підкресленням двох моментів:

Перше: в реалізації нашої праці, веденої під гаслом „лицем до громадянства“, не повинні ми розраховувати на зовнішні ефекти; не потрібно нам підкреслювати спеціально наших досягнень. Наш позитивний вплив на громадське — а в тому й політичне — життя повинні другі оцінити, — так би мовити: повинні його більш відчувати, ніж бачити. Очевидно, ми вповні свідомі, що трудність лежить у **практичному** вирішуванні: чи громадська поведінка пластуна й дія політичної групи, до якої він належить, суперечать пластовому світоглядю; поскільки й які треба з цього витягнути консеквенції.

Друге: всі міркування, проблеми й ідеї, заторкнуті тут, зводяться як у своїй вихідній точці, так і в остаточному завершенні до громадянина-пластуна як **одиниці!** (Пласт у своїй найглибшій основі є запереченням „масового“, „функційного“ виховання!). Йдеться кінець-кінцем **про людину** як індивіда, чого вона від себе вимагає і як високо себе ставить! Пласт — це організація в площині матеріальній. Пласт — це рух в площині ідейній.

**Тож пильнуймо, щоб Сеніорат був середовищем живих, інтенсивних шукань з широким діпазоном дії і да-
леким кругозором, середовищем великого морального
наванття, в якому було б почесно жити й працювати,
щоб ми в ньому здійснювали принципи тієї духової дер-
жави, що за її реалізацію бореться сьогодні вся укра-
їнська нація.**